

והכהנים והעם העומדים בעזרה, כשהיו שומעים שם המפורש שהוא יוצא מפי כהן גדול, היו כורעים ומשתחוים ונופלים על פניהם, וכו'.¹ ואף הוא היה מתכונן כנגד המברכים לגמול את השם וכו' ואומר להם תטהרו. צריך לשום לב, מפני מה דוקא ביום הכפורים היו כורעים כשהיו שומעים את השם מפי כהן גדול, הלא בבית המקדש היו אומרים בכל יום השם הוי"ה ככתיבתו,² ומפני מה לא היה כריעה. גם צריך לדעת, שמלת 'מפורש' לכאורה הוא כמיותר, שזאת ידוע שבבית המקדש לא היו מזכירין רק 'השם המפורש, והיה די באמרו 'השם הנכבד והנורא יוצא מפי כהן גדול' וכו'.

אך הענין הוא, שבכל ימות השנה הגם שהצדיקים עושין יחודים והעולמות מתעלן - מכל מקום אור הכתר אינו מתגלה חוץ מיום הכפורים, שאז מתגלה אור הכתר עליון על ישראל, ומופיע עליהם כל היום הקדוש, והוא המטהר את ישראל ביום זה, כנאמר (ויקרא טז ל) **כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם וגו' לפני ה' תטהרו.** ומלת תטהרו רומז אל הכתר, שתיבת תטהרו עולה גימטריא תר"ך כמנין כתר. ועל כן יש דעות בין המקובלים לומר קדושת כתר גם בשחרית יום כפורים⁴. על כן כל ימות השנה לא היה כריעה בשעה שהזכיר את השם המפורש, מפני שלא היה היחוד גדול כל כך; אבל ביום הכפורים שהכהן גדול היה מכויין כשהזכיר את השם הנכבד והנורא להמשיך אור הכתר, על כן היה צריך כריעה⁵, מפני גודל קדושתו ועוצם בהירותו שאין בו השגה⁶.

וזהו פירוש כשהיו שומעים את השם הנכבד והנורא מפורש יוצא מפי כהן גדול ורצה לומר, שהיו שומעים את השם מפי כהן גדול בכוונה זו - להמשיך הכתר עליון. ובמלת מפורש מרומז הכתר, שכן מפורש בגימטריא כתר, על כן היו כורעים, כי אז לא היה באפשרי בלא כריעה - שנפלו על פניהם מרוב גודל קדושתו ועוצם בהירותו של כתר - עליון שאין בו השגה. ואמר אחר כך ואף הוא היה מתכוין כנגד העם העומדים בעזרה כשהיו שומעים שם המפורש שהוא יוצא מפי כהן גדול היו כורעים ומשתחוים ונופלים על פניהם ואומרים ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד:

¹ משנה מסכת יומא פרק ו' משנה ב': בא לו אצל שער המשתלח וסומך שתי ידיו עליו ומתוודה וכו' היה אומר אנא השם עוו פשעו חטאו לפניך עמך בית ישראל אנא בשם כפר נא לעונות ולפשעים ולחטאים שעוו ושפשעו ושחטאו לפניך עמך בית ישראל ככתוב בתורת משה עבדך לאמר (ויקרא טז) כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו **והכהנים והעם העומדים בעזרה כשהיו שומעים שם המפורש שהוא יוצא מפי כהן גדול היו כורעים ומשתחוים ונופלים על פניהם ואומרים ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד:**

² תלמוד בבלי מסכת סוטה דף לז עמוד ב דף לח עמוד א: מתני'. ברכת כהנים כיצד? במדינה אומר אותה שלש ברכות, ובמקדש - ברכה אחת; במקדש אומר את השם בלי ככתבו, ובמדינה - בכינויו; במדינה כהנים נושאים את ידיהן כנגד כתפיהן, ובמקדש - על גבי ראשיהן, חוץ מכהן גדול, שאינו מגביה את ידיו למעלה מן הציץ; ר' יהודה אומר: אף כהן גדול מגביה ידיו למעלה מן הציץ, שנאמר: וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם.

רש"י: ככתבו - בוי"ד ה"י. בכינויו - באל"ף דל"ת.

³ ויקרא פרק טז פסוק ל (אחרי מות): **כִּי־בַיּוֹם הַזֶּה יִכָּפֵר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכָּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי יְהוָה** יקלק תטהרו:

⁴ טעמי המנהגים סימן תשנח: טעם דביו"כ אומרים ממקומו הוא יפ' ברחמים בכל התפלות, משום דהקב"ה דן כל היום כולו (מ"א סי' תקפ"ב ס"ק ח'). גם אומרים בו משרתיו שואלים זה לזה איה מקום כבודו, כי אף המלאכים לא ידעו מקומו, מתוך שכבודו עולה ונגבה, ואין שייך לומר ממקומך* (מטה משה סימן תתע"ב):

⁵ תפארת שלמה מועדים יום כפורים: והכהנים והעם העומדים בעזרה כשהיו שומעים את השם הנכבד והנורא מפורש יוצא כו' היו כורעים ומשתחוים כו'. והקשה בתו"ט שם הלא בכל יום היו מזכירים את השם המפורש בבהמ"ק ומהו הי' הרבותא בוי"כ ע"ש. אך הנ"ל עפ"י האר"י ז"ל שביו"כ הי' השם המפורש יוצא מעצמו מפי הכה"ג בגודל קדושתו של הכה"ג מה שלא הי' כזה בכל השנה. הנה לכך היו כורעים ומשתחוים וכו' ואומרים ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. שהיו מהללים ומשתחוים על שם כבוד מלכותו ואלקותו ית"ש שנמשך לעולם הזה ע"י איש צדיק כזה שהוא הכה"ג בקדושה וטהרה וכמ"ש אלהינו ואלהי אבותינו אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב. שכל אחד מהאבות המשיך בחי' אלקות שלו בעולם הזה להתגלות כבוד מלכותו ית"ש בעולם:

⁶ ספר שערי אורה - שער חמישי: סוד קוצו של יו"ד, הקוץ העליון, שהוא רמז לכתר עליון הנקרא אי"ן הנשלל מכל ההשגות, אין מי שיוכל לדעת בו דבר זולתי אמונתו, ומציאותו איננו מושג לזולתו, ולפיכך נקרא אהי"ה בלשון מציאות, ואותו המציאות הוא לבדו יודע אותו. ולפיכך אמר לשון אהי"ה עם אל"ף, נרמז בקוצו של יו"ד, ואין לו אות מסוימת בפני עצמו, לפי שאין מי שיוכל לשער אותו, ולא לדמותו ולא לציירו אפילו בצורת הוראת אות ידועה.